

Ireneusz BIENIECKI

Morski Oddział Straży Granicznej - Gdańsk

DOWÓDCY MORSKIEJ BRYGADY OKRĘTÓW POGRANICZA (1966 - 1991)

W 1945 roku, z chwilą zakończenia działań wojennych, państwa Europy Środkowej, w tym i Polska, przystąpiły do zabezpieczania swoich granic w nowych warunkach politycznych i geograficznych. W tym celu 13.09.1945 roku powołano do ochrony polskich granic specjalistyczną formację - Wojska Ochrony Pogranicza (WOP), które przez ponad 45 lat ochraniały również granicę morską¹.

Już w pierwszych powojennych latach w systemie ochrony granicy morskiej wykorzystywano jednostki pływające. Organizatorem i twórcą morskiej służby WOP był przedwojenny oficer Marynarki Wojennej (MW) - kmdr por. Roman Somnicki, który w drugiej połowie lat czterdziestych poczynił wiele starań, aby w ochronie północnej granicy Polski pływały jednostki pod zieloną banderą².

Z upływem lat wzrastała ilość okrętów pełniących służbę w ochronie granicy. W połowie lat pięćdziesiątych trzy nadmorskie brygady WOP dysponowały już łącznie 42 jednostkami, z których jednak tylko 10 mogło pływać na pełnym morzu³.

Wydzielenie jednostek pływających z nadmorskich - lądowych brygad WOP nastąpiło dopiero w połowie lat sześćdziesiątych, kiedy to formację WOP objęły szersze zmiany strukturalne i organizacyjne. Wówczas to utworzono samodzielną jednostkę wyposażoną tylko w okręty, która początkowo występowała jako 6 Brygada Okrętów Pogranicza (6 BOP), a następnie jako Morska Brygada Okrętów Pogranicza (MBOP).

6 Brygada OP zgodnie z Zarządzeniem Szefa Sztabu Generalnego nr. 135/Org. z 22.12.1965 roku miała powstać w terminie do 30.03.1966 roku. Jej formowanie zlecono szefowi WOP w porozumieniu z dowódcą MW.

W składzie nowej jednostki utworzono następujące pododdziały:

- Dowództwo 6 BOP w Gdańsku,
- 30 Dywizjon OP w Świnoujściu,
- 31 Dywizjon OP w Gdańsku,
- 32 Dywizjon OP w Kołobrzegu,
- Szkołę Specjalistów Morskich WOP w Gdańsku Nowym Porcie⁴.

Zarządzeniem Szefa Inspektoratu Obrony Terytorialnej nr 98/Org. zmieniono nazwę 6 Brygady OP. Od 14.04.1967 roku jednostka ta kontynuowała swoją działalność jako MBOP. W tym samym roku MBOP podporządkowano Samodzielną Eskadrę Lotnictwa Rozpoznawczego WOP⁵.

W dniu 5.10.1983 roku MBOP nadano imię kmdr. por. Franciszka Dąbrowskiego - bohaterskiego obrońcy Westerplatte.

Rok 1991 był ostatnim rokiem działalności MBOP w ochronie granicy morskiej. W tym czasie dysponowała ona środkami pływającymi w postaci 33 czynnych okrętów bojowych (bez pozostających w rezerwie) oraz szeregiem mniejszych obiektów pływających.

Z chwilą rozwiązania WOP i powołania nowej formacji- Straży Granicznej zadania w zakresie ochrony północnych rubieży RP zaczął realizować Morski Oddział Straży Granicznej⁶.

Dorobek w służbowej działalności MBOP był udziałem kadry jednostki, marynarzy i podoficerów służby zasadniczej, a także jej kolejnych dowódców - kmdr. Henryka Romanka (1966-1981) i kmdr. Ludwika Siwka (1981-1991)⁷.

Kmdr w st. spocz. mgr Henryk R O M A N E K

Urodził się 25.07.1925 roku w miejscowości Zadębie pow. Rawa Mazowiecka w województwie radomskim. Jego ojciec Andrzej był robotnikiem a matka - Aniela z d. Korkiewicz gospodynią domową.

Szkołę powszechną ukończył w 1939 roku. Podczas okupacji, w latach 1942 - 1944 kontynuował naukę na tajnych kompletach w Belsku. Był członkiem Armii Krajowej. Do czasu rozpoczęcia służby wojskowej mieszkał w m. Stara Wieś w pow. Grójec.

W dniu 23.03.1945 roku w łodzi wstąpił do Wojska Polskiego. Po ukończeniu Szkoły Oficerskiej w 1945 roku pełnił służbę w stopniu chorążego w 2 Berlińskim Pułku Piechoty. W latach 1946 - 1949 był słuchaczem Oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej w Gdyni. Następnie pełnił służbę na różnych stanowiskach. Był m.in. dowódcą ORP "Czajka" i ORP "Jastrząb" (1950). W roku 1951 został oficerem flagowym - nawigacji a następnie szefem wydziału morskiego Sztabu Generalnego WP (1952-1954).

W latach 1954-1956 był słuchaczem studium operacyjnego MW. W drugiej połowie lat pięćdziesiątych otrzymał przydział do WOP. Objął funkcję szefa oddziału morskiego dowództwa WOP (1957-1966). Zgodnie z rozkazem Ministra Obrony Narodowej Mariana Spychalskiego z 26.03.1966 roku kmdr Romanek został zwolniony ze stanowiska z-cy d-cy

WOP ds. morskich - szefa służby morskiej WOP i wyznaczony na stanowisko zcy szefa WOP ds. morskich -dca 6 Brygady Okrętów Pogranicza (późniejszej Morskiej Brygady Okrętów Pogranicza im. kmdr. por. Franciszka Dąbrowskiego). Zmiana stanowiska była spowodowana reorganizacją jednostek formacji WOP. MBOP dowodził w latach 1966-1981.

W okresie swojej służby wojskowej systematycznie podnosił kwalifikacje. Ukończył studia w Wyższej Szkole Marynarki Wojennej w Gdyni oraz studia na wydziale pedagogiki Wojskowej Akademii Politycznej w Warszawie.

Na podstawie rozkazu personalnego Ministra Obrony Narodowej z 21.01.1981 roku kmdr Romanek został wyznaczony do pełnienia obowiązków na stanowisku attache wojskowego, morskiego i lotniczego przy ambasadzie polskiej w Republice Wietnamu (1981-1983).

Z zawodowej służby wojskowej został zwolniony do rezerwy w lipcu 1985 roku. Po rozstaniu się z mundurem nie pracował zawodowo. Poświęcił się pracy społecznej. Od 1984 do 1990 roku pełnił społecznie funkcję prezesa zarządu wojewódzkiego ZBZZiOR WP (1997-2001).

Za swoją działalność był wielokrotnie wyróżniany. Odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1985), Krzyżem Oficerskim OOP (1973) i Krzyżem Kawalerskim OOP (1963).

Kmdr w st. spocz. dypl. Ludwik S I W E K

Urodził się 25.08.1934 roku w Tarnowskich Górach. Jego ojciec - Jan pracował tam jako kolejarz. Matka - Janina pozostawała przy mężu. Wkrótce rodzice przeprowadzili się do Grodziska Mazowieckiego. W mieście tym przebywał w latach 1935 - 1954. W roku 1952 ukończył Technikum Finansowe (z maturą) we Włochach w Warszawie. Następnie pracował na Żeraniu jako kierownik działu zatrudnienia i płac w zakładzie produkcji gazobetonów (w latach 1952 - 1954).

Do oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej w Gdyni wstąpił 01.08.1954 roku. Ukończył ją w 1958 roku jako technik - nawigator. Z dniem 01.10.1958 roku został promowany na pierwszy stopień oficerski. Pierwszy przydział służbowy otrzymał do jednostek morskich WOP. Został zastępcą dowódcy okrętu IV rangi - DP-56 w Darłowie (11.11.1958 roku), a następnie zastępcą dowódcy okrętu III rangi OPa-202" (grudzień 1958 roku). Był to pierwszy okręt patrolowy (drewniany) zbudowany w powojennej Polsce

Z HISTORII OCHRONY GRANIC

przez Stocznnię MW na Oksywiu. W grudniu 1959 r. w stopniu podporucznika objął dowództwo "OPa - 211 ". W dniu 6.01.1961 roku nastąpiło podniesienie bandery na tej jednostce, a w październiku 1961 roku okręt zdobył miano przodującego okrętu dywizjonu. To zaszczytne wyróżnienie jego dowódca wraz z załogą zdobywał przez sześć kolejnych lat. W roku 1963 przyszły dowódca MBOP zawarł związek małżeński.

Z dniem 1.01.1968 roku objął stanowisko szefa sztabu Bałtyckiego Dywizjonu Okrętów Pogranicza w Kołobrzegu. Po trzech latach (26.09.1971 roku) został skierowany do WSMW w Gdyni na dalsze studia (drugiego stopnia), gdzie uzyskał tytuł oficera dyplomowanego na wydziale dowódczym. Po zakończeniu nauki objął dowództwo Bałtyckiego Dywizjonu OP w Kołobrzegu (7.11.1973r.), którym dowodził przez siedem lat (do 2.01.1980 roku).

Ten okres swojego zawodowego życia oceniał jako najtrudniejszy, ze względu na intensywność pracy i charakter służby. Wszystkie siły i środki dywizjonu były angażowane do wykonania podstawowych zadań związanych z ochroną granicy. Ponadto dywizjon w tym okresie realizował w pełnym zakresie zadania szkoleniowe i gospodarcze. Spiętrzenie zadań niejednokrotnie utrudniało bądź nawet uniemożliwiało wykonanie poszczególnych przedsięwzięć.

Tym czasie przyjmował Komendę Portu Wojennego w Kołobrzegu oraz rozformowaną Baterię Artylerii Stałej. Ponadto dywizjon podlegał licznym kontrolom i sprawdzianom ze szczebla MW, dowództwa MBOP, Inspekcji Sił Zbrojnych, mobilizacyjnego rozwinięcia jednostki kontrolowanego przez Sztab Generalny WP, a także kompleksowym kontrolom gospodarczym. Z kontroli działalności służbowej dywizjon otrzymywał w tych latach oceny pozytywne.

Doskonaląc zadania w zwalczaniu okrętów podwodnych, jednostki pływające dywizjonu w latach siedemdziesiątych ćwiczyły praktycznie w morzu wspólnie z Okrętową Grupą Poszukująco - Uderzeniową (OGP-U) Floty Bałtyckiej byłego ZSRR.

W tym czasie w dywizjonie odbudowano i wyremontowano: budynek sztabu, magazyny, warsztaty, drogi wewnętrzne, wybudowano biuro przepustek z pomieszczeniem służby dyżurnej wraz z całym zapleczem. Dokonania dywizjonu wysoko ocenił Z-ca Głównego Kwatermistrza WP gen. Kopikowski, a jednostka uzyskała najwyższą ocenę w Garnizonie Kołobrzeg za całokształt gospodarki.

Z dniem 18.03.1980 roku kmdr L. Siwek objął obowiązki szefa sztabu MBOP a 4.03.1981 roku stanowisko dowódcy tej jednostki. W okresie stanu wojennego ochronę granicy morskiej, zgodnie z poleceniem otrzymanym od dowódcy MW przekazano wraz z okrętami 8 i 9 Flotylii MW. Będąc dowódcą

MBOP w latach 1984 - 1985 ukończył studia podyplomowe w Instytucie Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Gdańskiego.

W 1984 roku dowodzona przez niego jednostka uczestniczyła w szkoleniu - tzw. "reda MW". Podczas kompleksowych ćwiczeń brygada uzyskała najlepsze wyniki i zdobyła tytuł najlepszego zespołu. Ten zaszczytny tytuł MBOP uzyskała również w 1986 roku.

W drugiej połowie lat osiemdziesiątych, wspólnie z postęmem W. Milenuszkinem czynił starania na rzecz udoskonalenia systemu ochrony polskiego Wybrzeża i strefy ekonomicznej na Bałtyku. Zamierzano powołać jednolitą formację, która w sposób kompleksowy zabezpieczałaby: ochronę granicy, strefę ekonomiczną, sprawy ratownictwa na morzu, walkę z zanieczyszczeniami środowiska itp. Koncepcja ta nie została zrealizowana ze względu na brak zainteresowania ze strony osób decydujących oraz obawami UM przed "militaryzacją" tej instytucji. W końcu lat osiemdziesiątych kmdr L. Siwek brał udział w Sejmie RP w przygotowaniach koncepcji powstania przyszłej Straży Granicznej.

Z dniem 31.08.1991 roku przestała istnieć MBOP, a w kilka miesięcy później - 09.01.1992 r. kmdr L. Siwek odszedł w stan spoczynku. Wśród wielu odznaczeń, jakie posiadał znajduje się Krzyż Kawalerski i Oficerski Orderu Odrodzenia Polski.

Z chwilą pożegnania z mundurem kmdr L. Siwek nie zerwał kontaktów z kolegami z jednostek morskich. Do chwili obecnej jest czynnym członkiem związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy WP (pełni funkcję prezesa Koła w Gdańsku) oraz członkiem Stowarzyszenia Oficerów MW RP .

kmdr ppor. Ireneusz Bieniecki - Wydział Prezydyjny Morskiego
Oddziału Straży Granicznej

¹ H. Dominiczak, Zarys Historii Wojsk Ochrony Pogranicza 1945-1985, Warszawa 1985.

² I. Bieniecki, Kmdr por. Roman Somnicki - organizator morskiej służby WOP (1896-1976), "Przegląd Morski", nr 2, s.57-62.

³ H. Dominiczak, Zarys .... s. 111.

⁴ I. Bieniecki, Morska Brygada Okrętów Pogranicza w latach 1966-1991, w: Szkice z najnowszych dziejów, red. Czesław Ciesielski, Gdańsk 1997, s. 69-78.

51

. Bieniecki, Eskadra lotnictwa rozpoznawczego Wojsk Ochrony Pogranicza (1958-1970). "Przegląd Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej", nr 6, czerwiec 1999, s. 81-85.

⁶ I. Bieniecki, Powstanie i rozwój organizacyjny Morskiego Oddziału Straży Granicznej w latach 1991-1993, "Przegląd Morski", 1994, nr6, s.25-35, oraz tenże Morski Oddział Straży Granicznej (1991-1996), "Przegląd Morski", 1996, nr 10, s.58-71.

7

Noty biograficzne opracowano na podstawie materiałów udostępnionych autorowi przez kmdr. H. Romanka i kmdr L. Siwka.

Bieniecki Ireneusz; Dowódcy Morskiej Brygady Okrętów Pogranicza (1966 – 1991),
Biuletyn Centralnego Ośrodka Szkolenia nr 3-4/02, Koszalin 2002,
s. 114 – 119.